

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη

Ενότητα 4.2: Κριτική Έρευνα της Ειρήνης

4.2.2: Ερευνητικά πεδία της Κριτικής Έρευνας της Ειρήνης (άμεση, δομική και πολιτισμική βία, αντίθεση κέντρου-περιφέρειας), η διάχυση των αποτελεσμάτων της στην κοινωνία και ο ρόλος της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης

Κυριάκος Μπονίδης
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

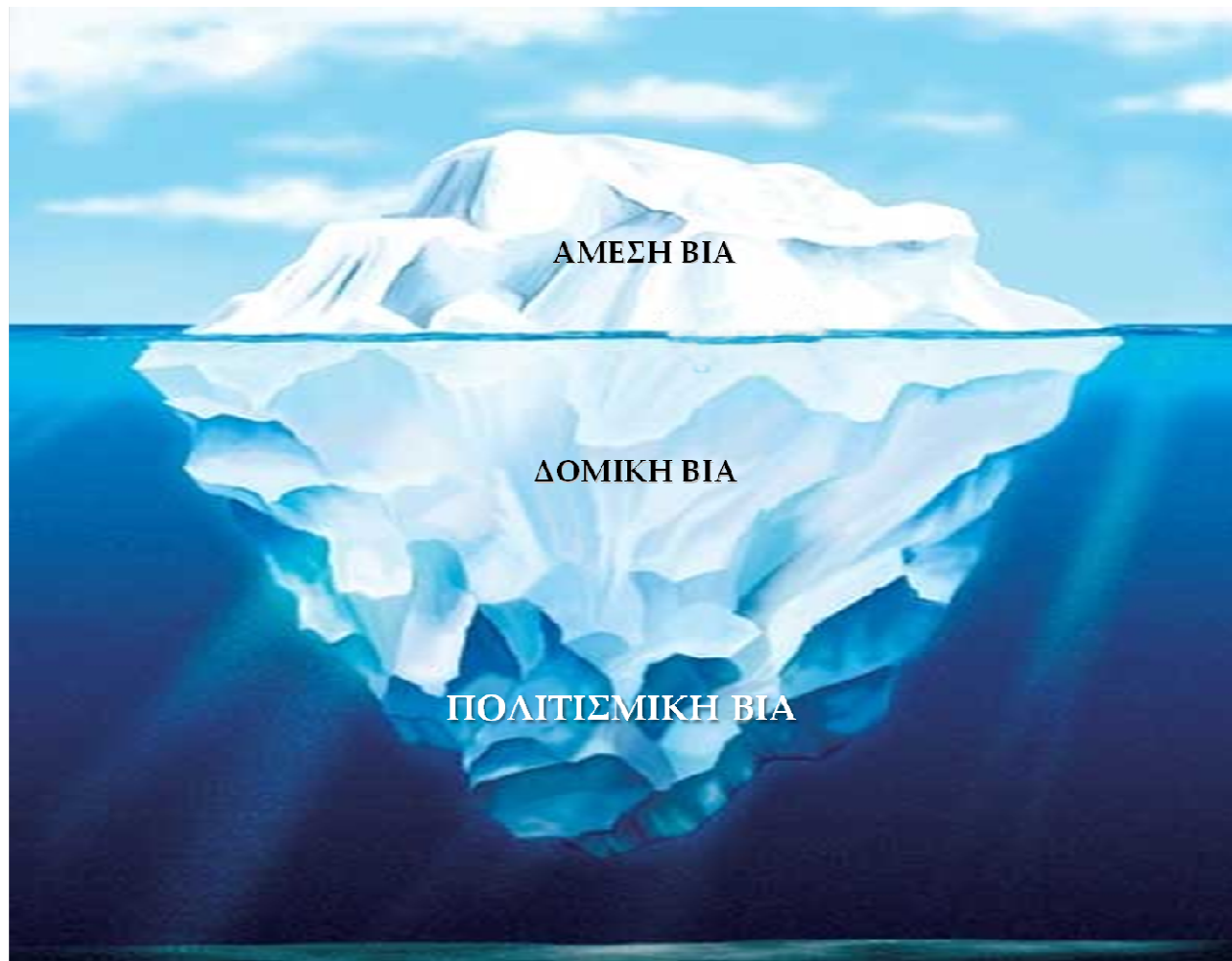

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Μορφές βίας (συνέχεια)

Δομική βία είναι (1/5)

- Η πείνα, η εξαθλίωση και ο συνακόλουθος θάνατος.
- Η ανεργία.
- Η φτώχεια.
- Οι άστεγοι/ες, ο «τέταρτος κόσμος».
- Το γεγονός ότι οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι.
- Ο υποσιτισμός και η υψηλή θνησιμότητα.

Δομική βία είναι (2/5)

- Η καταπίεση.
- Η αλλοτρίωση.
- Η εκμετάλλευση.
- Οι διώξεις.
- Η δυνατότητα κάποιων κοινωνικών ομάδων να έχουν περισσότερα ενδιαφέροντα, επειδή διαθέτουν οικονομική άνεση.
- Ο καθορισμός των προσδοκιών από τη ζωή αναλόγως του κοινωνικού στρώματος στο οποίο ανήκει κάποιος.

Δομική βία είναι (3/5)

- Ο καθορισμός των προσδοκιών ενός παιδιού από τη ζωή του αναλόγως του χρώματος, των εσόδων και της κοινωνικής θέσης των γονέων του.
- Η αντίθεση βορρά-νότου ή κέντρου-περιφέρειας.
- Οι διαφορετικές ευκαιρίες μεταξύ παιδιών του βορρά και του νότου.
- Ο αναλφαβητισμός.
- Οι διαφορετικές εκπαιδευτικές ευκαιρίες ανάμεσα σε παιδιά από οικογένεια με υψηλά έσοδα και χαμηλά.
- Οι διαφορετικές εκπαιδευτικές ευκαιρίες ανάλογα με τη φυλή, το φύλο, την καταγωγή.

Δομική βία είναι (4/5)

- Το στεγαστικό πρόβλημα.
- Ο ρατσισμός (φυλετικός, πολιτισμικός).
- Η ξενοφοβία.
- Η ομοφοβία.
- Ο σεξισμός.
- Οι νεοφασιστικές ομάδες.

Δομική βία είναι (5/5)

- Η στέρηση της ανθρώπινης ελευθερίας.
- Οι άνισες σχέσεις εξουσίας και δύναμης στο κοινωνικό σύστημα.
- Οι άνισες σχέσεις ιδιοκτησίας.
- Οι άνισες σχέσεις ανάμεσα στα φύλα, η υψηλή τεχνολογία.
- Οι πολυκατοικίες, η αρχιτεκτονική του τσιμέντου, η ατομική ενέργεια, η μόλυνση περιβάλλοντος.
- Η καταστροφή της φύσης από τα βιομηχανικά απόβλητα.
- Η μόλυνση της ατμόσφαιρας...

Πολιτισμική βία

- Johan Galtung (1990): «Πολιτισμική βία»
«... είναι εκείνες οι όψεις της κουλτούρας, της συμβολικής σφαίρας του κόσμου μας -θρησκεία, ιδεολογία, γλώσσα, τέχνη, εμπειρική και εφαρμοσμένη επιστήμη (λογική, μαθηματικά), οι οποίες χρησιμοποιούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να δικαιολογούν ή να νομιμοποιούν την άμεση ή δομική βία».

Επίπεδα της βίας

Άμεση βία	
Δομική βία	
Πολιτισμική βία	Πολιτισμός
	«Βαθύς» πολιτισμός

Σχεδιάγραμμα 1

Αναλυτικά

- Η πολιτισμική βία ασκείται μέσα από τις εκφάνσεις του πολιτισμού (θρησκεία, επιστήμη, γλώσσα, τέχνη κ.λπ.), οι οποίες αντλούν εκάστοτε τα σχετικά τους ερείσματα από το «βαθύ πολιτισμό», δηλαδή τις διαφορετικές κοσμοθεωρίες. «Βαθύς πολιτισμός» και «πολιτισμός» εμπεριέχουν, υπηρετούν, νομιμοποιούν και αποτελούν τη βάση των υπόλοιπων μορφών βίας, της δομικής και της άμεσης (Μπονίδης, υπό έκδοση).

Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (1/7)

Εικόνα 2, Ναζιστική νεολαία

Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (2/7)

Εικόνα 3, Αντισημιτισμός

Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (3/7)

Εικόνα 4, Αντισημιτική διαδήλωση

Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (4/7)

Εικόνα 5, Ναζί στη Νυρεμβέργη

Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (5/7)

Εικόνα 6, Προπαγάνδα

Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (6/7)

Εικόνα 7, Βιβλίο της ναζιστικής περιόδου

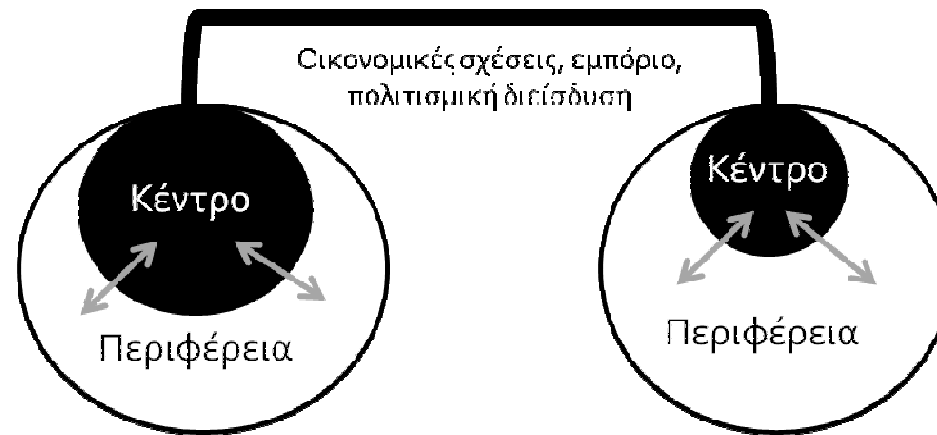
Οι μορφές βίας μέσα από το παράδειγμα του Ναζισμού (7/7)

Εικόνα 8, Η μουσική στην υπηρεσία της νεοναζιστικής προπαγάνδας

Ο κόσμος των δύο εθνών και τα αντιθετικά ζεύγη «βορράς-νότος» και «κέντρο-περιφέρεια»

«Κέντρο» και «περιφέρεια» στα αναπτυγμένα και στα αναπτυσσόμενα κράτη

Αναπτυγμένο κράτος

Κέντρα

Οικονομική ανάπτυξη, συγκέντρωση της βιομηχανίας, συγκέντρωση της εξουσίας, συνκέντρωση του πληθυσμού.

Περιφέρεια

Ορεινές περιοχές, νότια Ευρώπη, περιθωριοποιημένες ομάδες, ηλικιωμένοι, ξένοι και μετανάστες εργάτες, τέταρτος κόσμος

Αναπτυσσόμενο κράτος

Κέντρα

Πόλεις ως νησίδες ανάπτυξης (με σύγχρονη βιομηχανία και συγκέντρωση της εξουσίας).

Περιφέρεια

Ενδοχώρα, παραμελημένη αγροτική οικονομία, ανεργία, φτώχεια και άσχημες συνθήκες διαβίωσης

Σχεδιάγραμμα 9

Παράδειγμα: Κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελβετία και Βραζιλία το 1968

Παράδειγμα:

Κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελβετία και Βραζιλία το 1968

Αναπτυγμένο κράτος: Ελβετία

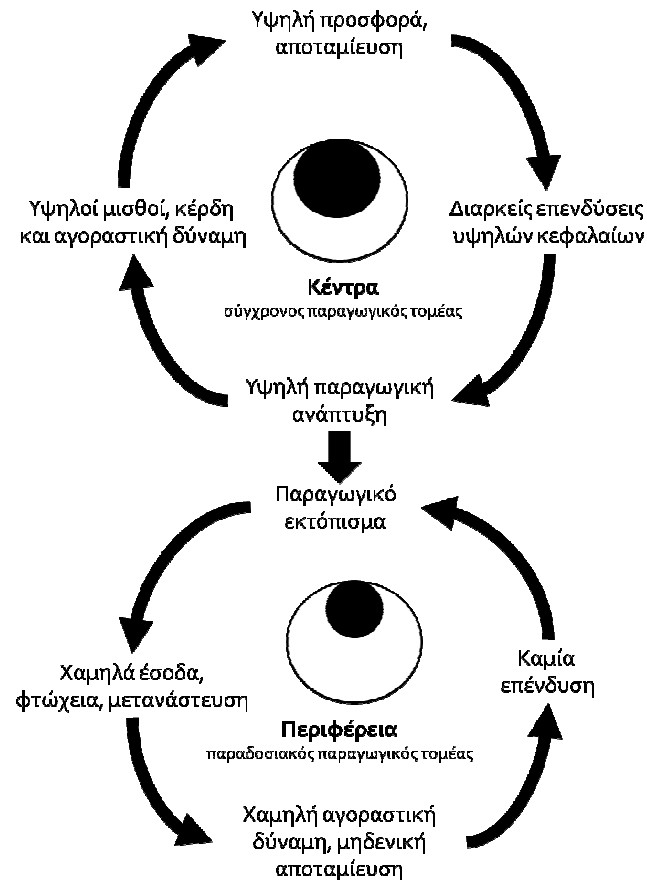
Αναπτυσσόμενο κράτος: Βραζιλία

Πηγή: Frank, Galtung, Boeke (1968)

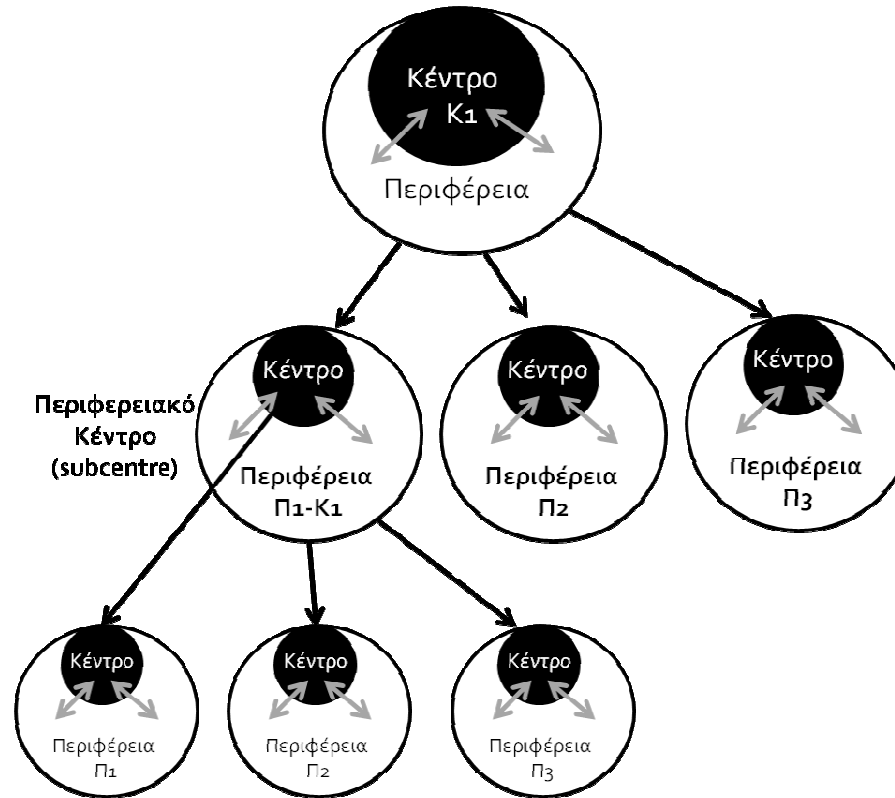
Σχεδιάγραμμα 10

Σχέση «κέντρου» και «περιφέρειας»

Σχεδιάγραμμα 11

Η σχέση «κέντρου», «περιφερειακού κέντρου» και «περιφέρειας»

Σχεδιάγραμμα 12

Στόχοι, ερευνητικό πεδίο και στρατηγικές της Έρευνας της Ειρήνης

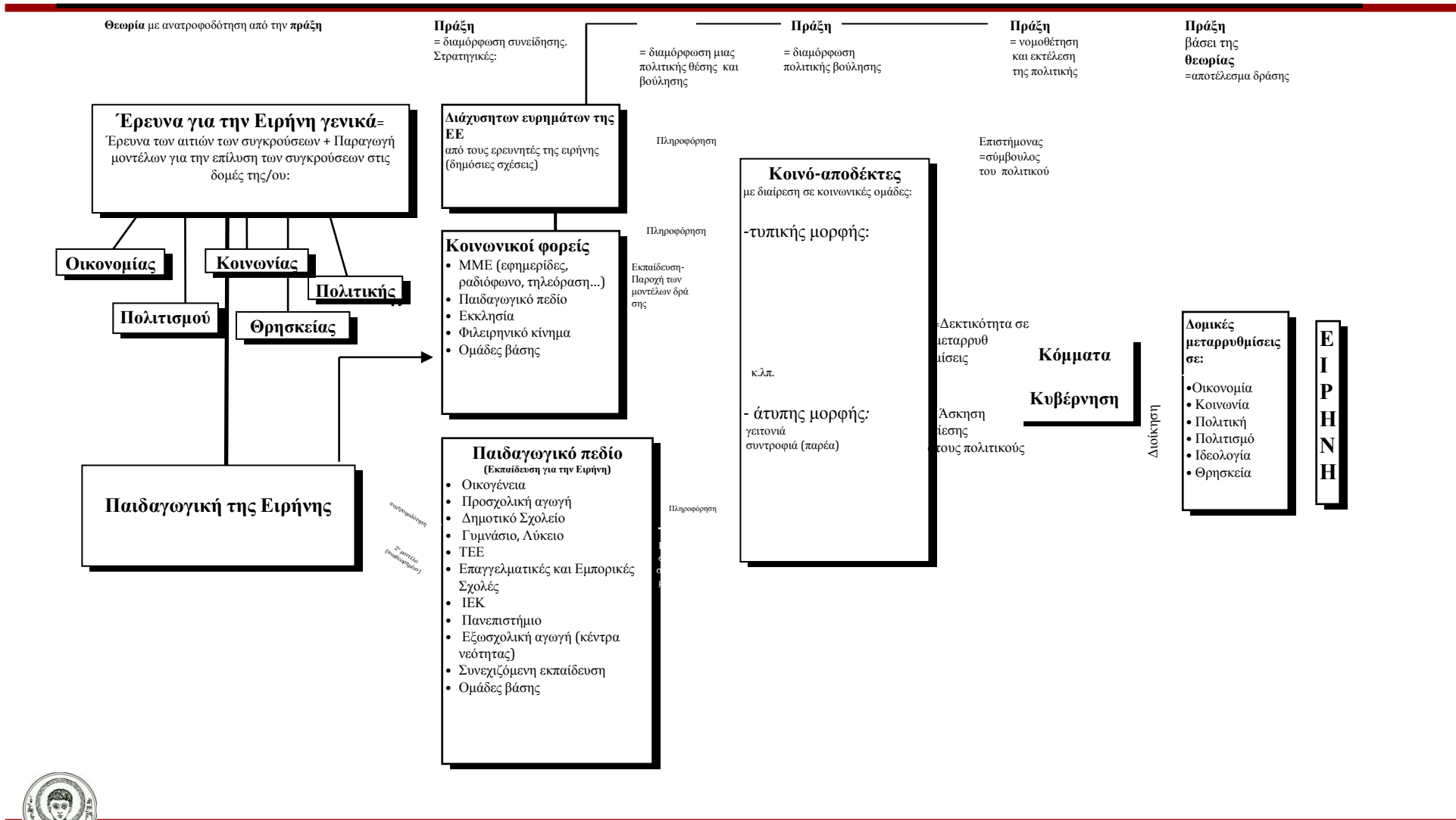
Αναλυτικό επίπεδο	Μορφές άμεσης βίας	Μορφές δομικής βίας	Στρατηγικές αντιμετώπισης	Στόχοι
Παγκόσμιο σύστημα	πόλεμος, γενοκτονία...	εκμετάλλευση, καταπίεση, εξάρτηση, υψηλοί εξοπλισμοί, νεοιμπεριαλισμός, τρίτος κόσμος...	Διεθνείς Οργανισμοί: Ο.Η.Ε, συνθήκες	ειρηνική συνύπαρξη των λαών, αφοπλισμός, διεθνής συνεργασία, εκδημοκρατισμός της διεθνούς κοινότητας
Κοινωνία	εμφύλιος πόλεμος, πογκρόμ, τρομοκρατία...	εκμετάλλευση, καταπίεση, άνιση κατανομή των ευκαιριών στη ζωή, ρατσισμός...	κατάργηση της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης	ίση κατανομή των ευκαιριών στη ζωή, εκδημοκρατισμός της διεθνούς κοινότητας
Άτομο	εγκληματικότητα	προκαταλήψεις, εικόνα εχθρού, ρατσισμός, επιθετικότητα...	Εκπαίδευση για την Ειρήνη	άνθρωπος ικανός για την ειρήνη

Σχεδιάγραμμα 13

Θεμελιώδης θέση

- Η κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης είναι αλληλένδετη με την κριτική Έρευνα της Ειρήνης.

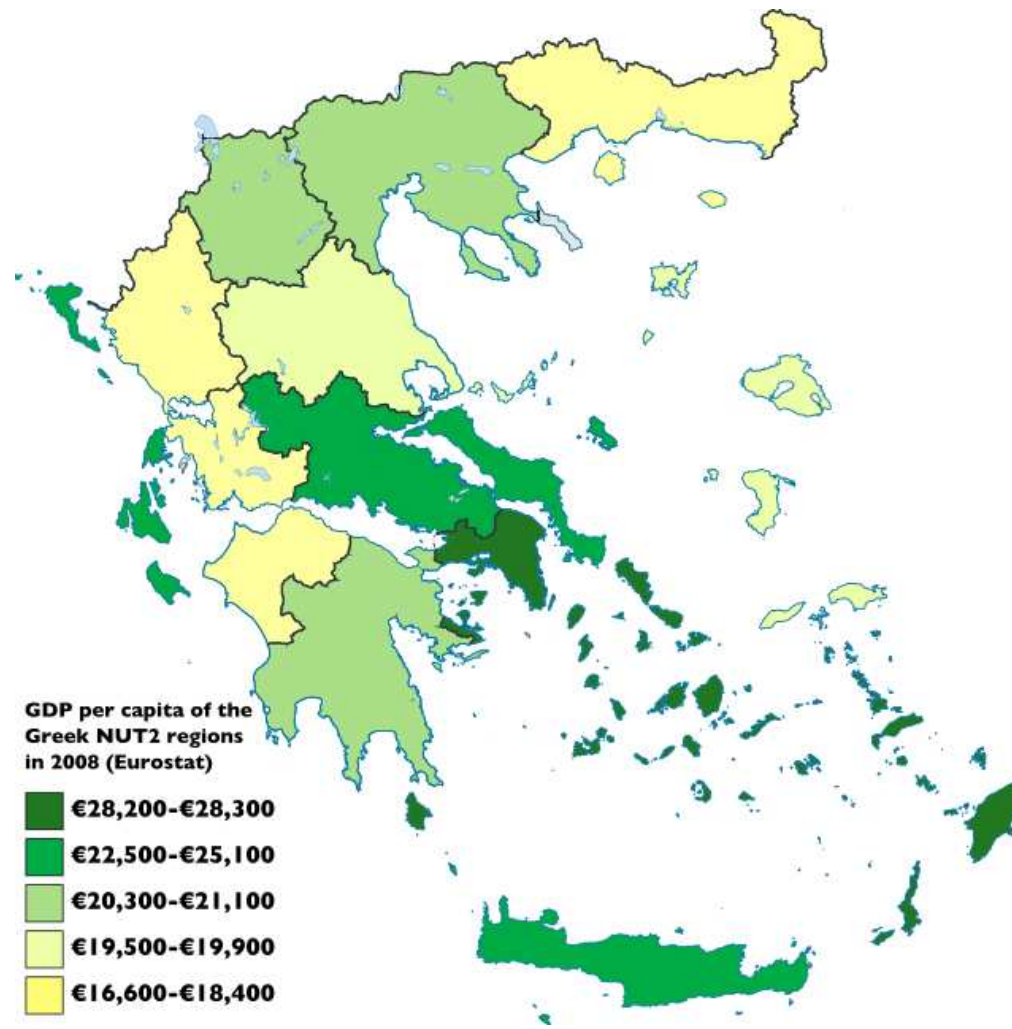
Κριτική «Έρευνα της Ειρήνης» και «Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης» (Σχεδιάγρ. 14)

Παράδειγμα Σχέσεις Κέντρου-Περιφέρειας: Σύγκριση Γερμανίας-Ελλάδας

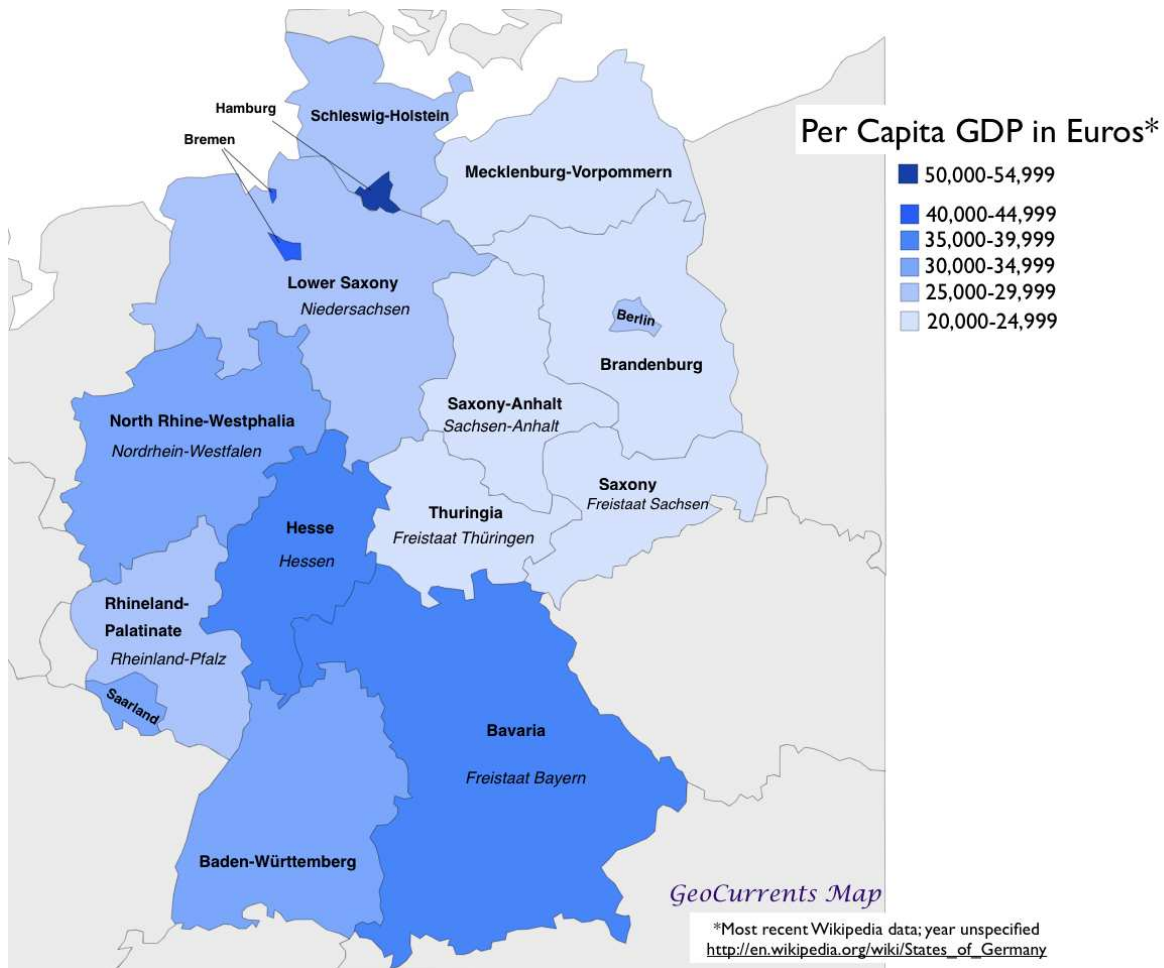
Κρίστη Καραμπατζάκη

Ελλάδα

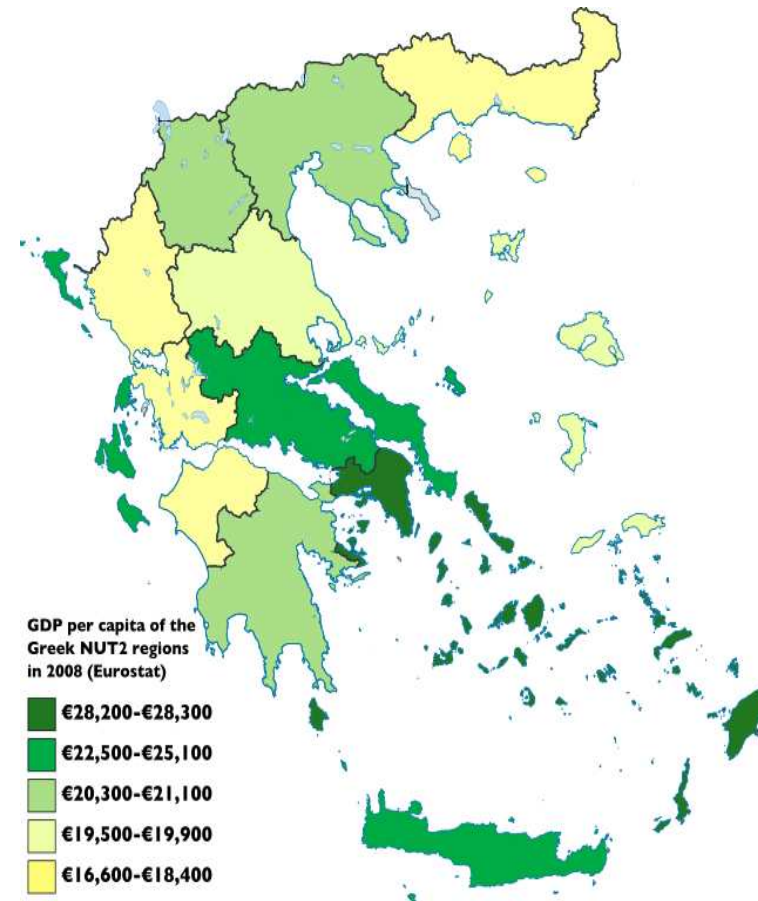
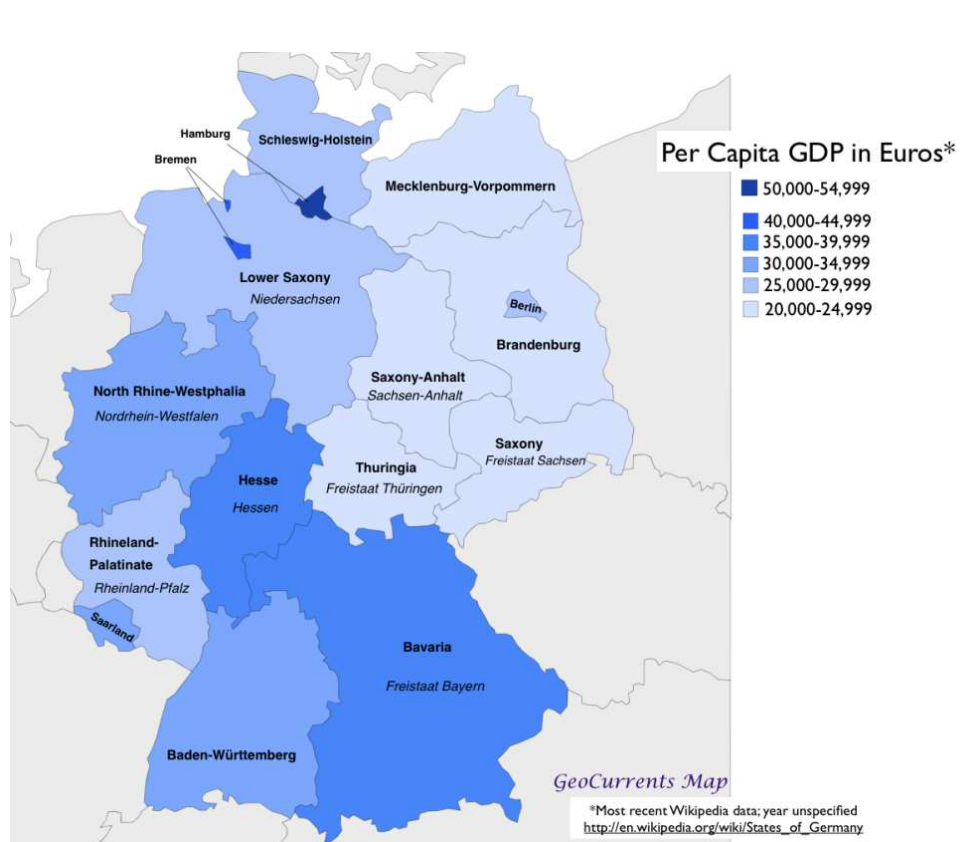
Εικόνα 15

Γερμανία

Εικόνα 16

Σύγκριση

Συνοπτικά (1/4)

- Η μορφοποίηση του μοντέλου «κέντρο-περιφέρεια» ή «μητρόπολη-περιφέρεια», σύμφωνα με το οποίο τόσο οι διεθνείς σχέσεις στο υφιστάμενο παγκόσμιο σύστημα κυριαρχίας όσο και η ενδοκοινωνική οργάνωση των κρατών προσδιορίζονται από δομές που εξαρτούν τις αδύναμες οικονομικά «περιφέρειες» από τα ισχυρά «κέντρα» ή «μητροπόλεις».
- Τα κεντρικά κράτη του παγκόσμιου συστήματος ενδοκρατικά διαθέτουν ένα οικονομικά αναπτυγμένο, συγκεντρωτικό και πολυπληθές κέντρο και μια υποβαθμισμένη περιφέρεια, η οποία προσδιορίζεται γεωγραφικά ή κοινωνικά.

Συνοπτικά (2/4)

- Στα αναπτυσσόμενα περιφερειακά κράτη του παγκόσμιου συστήματος, από την άλλη, κέντρα αποτελούν οι πόλεις που λειτουργούν ως νησίδες ανάπτυξης και περιφέρεια η ενδοχώρα που χαρακτηρίζεται από την ανεργία, τη φτώχεια κ.λπ. Τα κράτη δε του κέντρου και της περιφέρειας συνδέονται με μια «αλυσίδα» πολιτικής, οικονομικής, στρατιωτικής και πολιτισμικής κυριαρχίας, «εξάρτησης» και καταπίεσης.
- Αναλυτικότερα, τα κέντρα είναι αναπτυγμένα βιομηχανικά και τεχνολογικά. Έτσι, σε αυτά οι μισθοί είναι υψηλοί, όπως και τα κέρδη και η προσφορά, με συνέπεια να υπάρχει υψηλή αγοραστική δύναμη και να προσφέρεται η δυνατότητα αποταμίευσης, δεδομένου ότι οι επενδύσεις κεφαλαίων και η παραγωγική ανάπτυξη είναι επίσης υψηλές.

Συνοπτικά (3/4)

- Το παραγωγικό εκτόπισμα των κεντρικών κρατών διοχετεύεται στην εξαρτημένη περιφέρεια, της οποίας ο παραγωγικός τομέας είναι παραδοσιακός, δε γίνονται επενδύσεις, τα έσοδα των πολιτών είναι χαμηλά με αποτέλεσμα αυτή να χαρακτηρίζεται για τη φτώχεια, τη μετανάστευση, τη χαμηλή αγοραστική δύναμη και τη μηδενική αποταμίευση.
- Σε αυτόν τον «κόσμο των δύο εθνών» ο ιμπεριαλισμός μπορεί να ορισθεί «ως μια δυνατότητα άσκησης εξουσίας των εθνών του κέντρου στα έθνη της περιφέρειας». Η νέα αυτή εκδοχή του ιμπεριαλισμού συνιστά μία νέα μορφή αποικιοκρατίας, τη «νεοαποικιοκρατία», η οποία οικοδομείται με μια σειρά πρακτικών.

Συνοπτικά (4/4)

- Η σχέση δε κέντρου-περιφέρειας αναπαράγεται και μεταξύ των κρατών της περιφέρειας, καθώς ορισμένα από τα εξαρτημένα από το κέντρο περιφερειακά κράτη καθίστανται με τη συγκατάθεση του κέντρου περιφερειακά κέντρα ή περιφερειακές μητροπόλεις, δημιουργώντας τις προαναφερθείσες σχέσεις κυριαρχίας με άλλα περιφερειακά κράτη.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/5)

- Σχεδιάγραμμα 1: Galtung, J. (1990), “Cultural Violence“, *Journal of peace research*, Vol. 27, No 3 (Aug. 1990), 291-305.
- Εικόνα 2: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hitler-Jugend_%281933%29.jpg?uselang=el.
- Εικόνα 3: <https://www.flickr.com/photos/matzuva/3459735459/in/photolist-5DFdLs-4TEXs7-6Gwz2f-4YoJKF-4iR8Q-6gJ3Pn-61rb72-oHBPuK-6UzSf-njohj3-8F5SJW-5sjCEC-7yuoF-5ZcoTY-6hC8ZU-4uE8H4-aASTqe-5LzF7T-6dU4Nk-5ZkgUu-gB59hC-5uYCs-7NiXJ-7YNVxA-9QwzZ9-5Cp3QR-5Ctmxj-5CtnFs-ga1dEu-6GTz2f-ga19Gm-ga1yGJ-ga1ifJ-ga1Kmi-ga1acZ-ga1kSA-ga1brc-ga1MHT-ga17dc-ga1hgQ-ga1dEG-ga1nEy-ga1e8L-ga1jyU-ga1at1-ga1Ljk-ga196F-ga1fMW-ga1b4D-ga15Xg>.
- Εικόνα 4: <https://www.flickr.com/photos/jeff-barnes/76935263/in/photolist--7Njb9-7Njb4-5Wqvdp-5WuMkw-5WqsiF-5WqrUg-61vfjm-5WuGRN-5WuGE9-5WquZv-5WqsQH-5WuJqy-61r4iz-5WuPg1-5WqqN4-5WqqCR-61vfhs-34AHa7-9gKZWf-ob327-7LUEby-7vdeXu-7Njba-4836iS-bA2Nym-57Tfpi-ung5p-7Njb6-5oWHyb-4VZDEn-4W4Ucy-7NiXF-7LUTsR-6AgVT3-6KxyRV-4nN86V-7LUE9U-5smprz-2d3rht-2Aagjc-2Aaho4-4JCe8Q-pdobL1-oVVFQj-pbnV4q-pd94EK-oVV4sa-pbopaA-oVVuTP>.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/5)

- Εικόνα 5: https://www.flickr.com/photos/tk_five_0/2230624230/in/photolist-k19JXu-nnDVUP-4UfEqr-6NZtXN-nnDqba-4p7wSs-gb9Tec-71ffPn-7FGrXj-71fg5r-6XHVMu-cde6eJ-8bGdZg-6h9evq-6PZAqJ-6fpgj1-niYqsv-6NVj62-6bNKj4-6UepEp-niRBWs-7ndVke-4UjTfN-7MdHCs-8wmsgv-6Vn6zk-btiNu9-bGdD6T-bGdDcB-2hTG1w-9rfKdc-7mQ1Hs-9NocuW-nnE7hn-4ynn8A-KXggr-6MiRyB-4ggtc-MmswW-hhXX3-e9B48v-e3ZuAu-dkxMP3-5Dv8Jb-nkVkd6-mT8HL-65RJ2f-fGLhqm-5jsg8d-ysq6T.
- Εικόνα 6: <https://www.flickr.com/photos/holepunch/4551032623/in/photolist-7WaerH-2evvo1-2evvoh-2evvq7-5fYG6K-5fYG4t-5g42M3-mKhX9w-gPvuJt-gPv1Gs-cjHqM-dSGHDN-mKhXmA-7oEK2T-8ECkCx-8EUEt8-nHGn53-pt3jZu-o3Zwo7-cwDqM-8EFvrA-cn26i-7oJC8q-7oEKkX-autB6J-8VDD76-cwDr2-cwDqz-4GXcBN-46uZse-7oEKcv-cn269-7oJCgU-cn2ra-gPwgog-gPvcvk-8PEsPP-h6fXYo-h6g4aL-h1Eku-9M2DZZ-9NFVNX-pHPUAU-7oEKgM-a6BM2e-9NGokq-bch2Si-nDnpNu-f6YzKY-f6jHTk>.
- Εικόνα 7: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8c/Buch_-_Pimpf_im_Dienst_-_Umschlag_und_R%C3%BCckseite.png?uselang=el.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (3/5)

- Εικόνα 8:
<https://www.flickr.com/photos/jonnamary/255090004/in/photolist-oxpnw-bvBmCa-JwSkX-ajiotP-ajiSyt-dX5cMC-ajmnEw-ajmgw9-ajiJ3K-bTFgbM-kH5rrk-ajmDf5-bDDrsT-bvBrUB-bvBq4B-ajmfZ3-ajmBfq-ajj5vV-ajmYSy-ajmjy7-ajiu6K--9EaN6V-9EaNjg-9EaNtP-9EaNvK-9EdG81-9EaNpP-9EdGDw-9EdGmo-nEFCom-nodhwv-jyDRhy-9EdGtd-9EaNnF-9EdGr3-9EdGgG-9xazpu-9EdGv1-o8eo16-abxfQZ-eQ22xK-ay3X22-abxg2r-cPE7y7-b73LgR-cPDP47-ajj6cZ-ajmPPy-ajiXwP>.
- Σχεδιάγραμμα 9, 10, 11: Pfister, H. (1980c), Schemata für den Unterricht. In: *Friedenspädagogik/Friedenserziehung- theoretische Positionen und didaktische Ansätze*. Waldkirch: Waldkircher Verlagsgesellschaft MBH, pp. 95-101, πηγή: Μπονίδης, Κ. (υπό έκδοση). *Παιδαγωγική της Ειρήνης: Η θεωρία και η πράξη μιας εκπαίδευσης που αποβλέπει στην ειρήνη, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σχεδιάγραμμα 12: Seidelmann, R. (1973). “Über die Brauchbarkeit des Zentrum-Peripherie-Modells zur Analyse von Dependenz. Ein Beitrag aus politikwissenschaftlicher Sicht“. In: Wulf, C. (ed.), *Friedenserziehung in der Diskussion*, München: R. Piper & Co Verlag, pp. 114-132.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (4/5)

- Σχεδιάγραμμα 13: πηγή: Μπονίδης, Κ. (υπό έκδοση). *Παιδαγωγική της Ειρήνης: Η θεωρία και η πράξη μιας εκπαίδευσης που αποβλέπει στην ειρήνη, την κοινωνική δικαιοσύνη και την οικολογία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σχεδιάγραμμα 14: Pfister, H. (1980). *Friedenspädagogik/ Friedenserziehung- Theoretische Positionen und didaktische Ansätze*. Im: Pfister, H. (επιμ.). *Friedenspädagogik Heute: Theorie und Praxis- Ein Handbuch für den Lehrer*, Waldkirch: Waldkircher Verlagsgesellschaft MBH, pp. 9-25.
- Εικόνα 15:
www.google.com/search?q=GDP+per+capita+of+the+greek+2008+eurostat&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=K8WmUatDsnN0QXtoCACQ&ved=0CAgQ_AUoAQ&biw=1517&bih=666&dpr=0.9#facrc=_&imgsrc=vC1XUierKILnhM%253A%3BGLsooFyLQxYuhM%3Bhttp%253A%252F%252Fupload.wikimedia.org%252Fwikipedia%252Fcommons%252Fthumb%252F2%252F2b%252FGreece_peripheries_GDP_per_capita.svg%252F220pxGreece_peripheries_GDP_per_capita.png%3Bhttp%253A%252F%252Fen.wikipedia.org%252Fwiki%252FEconomy_of_Greece%3B220%3B220

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (5/5)

- Εικόνες 16:

www.google.com/search?q=geocurrents+map+germany&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=usWmU9ipDYXL0AXYnYDoDg&ved=0CAkQ_AUoAg&biw=1517&bih=666&dpr=0.9#facrc=_&imgsrc=GU02dYWb_xUTM%253A%3BajScSvUjUi9QcM%3Bhttp%253A%252F%252Fgeocurrents.info%252Fwpcontent%252Fuploads%252F2013%252F09%252FGermany-per-capita-GDP-by-state-map-1024x839.png%3Bhttp%253A%252F%252Fgeocurrents.info%252F2013%252F09%3B1024%3B839.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Κυριάκος Μπονίδης.
«Κριτική Παιδαγωγική της Ειρήνης: Έρευνα, Θεωρία και Πράξη. Κριτική Έρευνα της Ειρήνης: Ερευνητικά πεδία της Κριτικής Έρευνας της Ειρήνης (άμεση, δομική και πολιτισμική βία, αντίθεση κέντρου-περιφέρειας), η διάχυση των αποτελεσμάτων της στην κοινωνία και ο ρόλος της Κριτικής Παιδαγωγικής της Ειρήνης». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS325/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγα Έργα 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Μαρία Κοντοβά

Θεσσαλονίκη, Ακαδημαϊκό έτος 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

**ΑΝΟΙΧΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ**

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.